

*Žmogžudystė neabejotinai yra šokiruojantis nusikaltimas;
visgi kas padaryta, tas padaryta,
tad leiskite mums iš to pasipelnyti.*

„Kraujas“*, žurnalas *Punch***, 1842-ieji

O, Franklinai!

Norint sekti paskui tave, nereikia geografijos.

Bent jau ne tiek, kiek reikia

To pravartaus žinojimo, kuris kauluose,

Jų jaučiamų ribų, jų išmatavimų.

Akys sukuria horizontus,

Ausys išranda vėją,

Ranka, siekianti iš parkos rankovės,

Tam, ką paliečia, įsako būti.

Gwendolyn MacEwen, „Siaubas ir Erebas“***

* Garsaus anglų rašytojo Williamo Makepeace'o Thackeray'aus satyrinis eilėraštis, angl. „Blood“. (Čia ir toliau – *vert. past.*)

** Populiarus humoristinis, satyrinis kassavaitinis britų žurnalas, pradėtas leisti 1841 m., galutinai nustotas leisti 2002-aisiais.

*** Gwendolyn MacEwen (1941–1987) – Kanados poetė; „Siaubas ir Erebas“ (angl. *Terror and Erebus*) – jos eiliuota pjesė apie nepavykusią britų keliautojo, Arkties tyrinėtojo Johno Franklino, ekspediciją 1845-aisiais; Franklinas dviem laivais – „Siaubu“ ir „Erebu“ – plaukė ieškoti Šiaurės vakarų jūrų kelio (iš Atlanto į Ramųjį vandenyną).

Visa ko pabaiga

Niugeito kalėjimas, Londonas

1851-ŲJŲ SAUSIO 17 DIENA

Pradėkime nuo pabaigos, gerai? Šaltoje Londono aikštėje. Ne-trukus kars žmogžudį, ir sujudimas priviliojo šimtus balan-džių. Dangstomi nuo pigių mėsos pyragų kylančių garų, paukš-čiai kapstinėjasi aplink prekeivius, peršančius miniai savo prekes. Kinkuodami galveles ant šilkinių sidabriškai žalsvų kaklų, jie pu-čia krūtines it išdidūs Ispanijos grandai, vangstosi vinimis pakal-tų aulinių ir besimėtančių butelių, kivirčijasi ir lesioja atmatas ieškodami gardžių kąsnelių.

Dongggggggg.

Garsiai suskambus varpui, paukščiai pakyla visi kaip vienas ir pažyra danguje it šukės.

Apačioje pro Skolininkų duris į geliantį šaltį išvedama besi-priešinanti žmogysta.

Žemai virš Temzės lyg ungurienos troškinio drebučiai ka-ba smogas. Oras persunktas drėgmės, kvėpdamas jį jautiesi, lyg gaužtumeisi į šlapią milo palatą. Senojo Beilio gatvė knibždėte knibžda žmonių, gįžaus prakaito dvokas kyla gal nuo dvidešim-ties tūkstančių kūnų. Regis, pusė Londono susirinko pasižiūrėti reginio, nes niekas kitas taip neišvilioja žmonijos iš namų kaip vieno jos atstovo korimas.

Minia skleidžia žemą, nepaliaujamą gaudesį: į dangų baubia girtuokliai, purtydamos galvas, šaižiais balsais lyg šarkos tarška kekšės. Smulkūs kūnai nepastebimi šmirinėja tarp besigrūdiančių žmonių kniaukdami iš nieko neįtariančių kišenių monetas ir pinigų kapšelius.

Virš jų visų, ant ešafoto, savo vieton stoja Kalkraftas, jam pasirodžius, minia plūsteli pirmyn, norėdama bent akies krašteliu pamatyti liūdnai pagarsėjusį koriką. Kūnų masė banguoja ir sukuriuoja. Sąmyšyje jauna moteris parpuola ant kelių. Jos galūnės bemat tyliai sutraiškomos.

– Skaitykit ir rypuokit!

– Štai jums visa kraupi išpažintis! Atspausta juodu ant balto!

Berniūkščiai nudrengtomis kelnėmis kaišioja į brangakmeniais apvarvėjusius pirštus keliskart perlenktus naujienlapius*.

– Jums dar neteko skaityti nieko panašaus! Nusipelnė kaboti kartuvėse kaip niekas kitas!

Plačiai išplėstos akys laksto popieriumi, gerte geria pasibaisėtinas smulkmenas, išpuoselėtos rankutės stveriasi už krūtinių, o Kalkraftas paima savo siaubingąjį gobtuvą ir užmaukšlina aukai ant galvos. Užriša jį su šleikštulį keliančiu mitrumu, kreivi budelio pirštai išsimiklinę atlikti savo darbą. Jis ištiesia ranką, ją suima virpantis delnas.

Sudie.

Minia pratrūksta triukšmu, ir nuo stogų dangun lyg žalvarinės kulkos šauna balandžiai. Šešios pėdos po gatvės grindiniu riebaluotas galvas kilsteli suklususios žiurkės.

* XIX a. Anglijoje ant vienos didelio formato popieriaus lapo pusės būdavo spausdinami pasakojimai apie sukrečiančius nusikaltimus, teismo procesus, mirties bausmės vykdymą su gana smulkiomis detalėmis, kartais pridodant ir trumpą pamokymą.

Žmogysta su gobtuvu vedama priekin, kulkšnys supančiotos, ant kaklo užmesta kanapinės virvės kilpa. Ji klupčioja, vos velka kojas, ir pagaliau, praskleidusi savo sunkias įkapes, dirsteli saulė.

Pasmerktoji siela mato ją spindint pro šiurkštų medvilninį gobtuvo audeklą, ir pečiai nusvyra. Kvėpavimas sulėtėja.

Vieną akimirką figūrą ant ešafoto užlieja auksinė šviesa. Ji pasvyra šiltų spindulių link, pirštai lėtai išsitiesia kažko siekdami, tada negailestingai patraukiama svirtis. Aidžiai sužvanga strypas, nuvelkantis dangtį nuo angos, ir žmogysta prasmenga į prasivėrusius jos narsus.

*

Už kelių mylių, ant tykios kalvos, žvelgiančios į miestą, slėpdamasis už medžių žmogus stebi, kaip paprastame mediniame karste laidojamas negyvėlis. Viskas čia kaip ant delno, keli kapai jau išplėsti, tarp antkapių nykiai boluoja besiknaisiojant išmėtyti gelstelėję kaulai. Niūri vieta. Bet, atsižvelgiant į aplinkybes, nebuvo daugiau kas daryti.

Vienintelis gedėtojas – liesas pilkaakis vyras, kurio oda seniai praradusi stangrumą. Oras ant kalvos švaresnis, gaivesnis nei tame nelemtame mieste apačioje. Visgi lėtai šliaužianti jo gatvių smarvė galiausiai pasiekia šnerves.

Karstas be jokių įmantrių ceremonijų nuleidžiamas į duobę, ir ant seno ąžuolo šakos savo trelę užtraukia liepsnelė. Giesmė sidabriškai skambi, švelni kaip rožių aliejus, bet ją sudrasko ir išblaško vėjo gūsis. Liesasis vyras nudūlina šalin, dangų nutvieskia saulės spinduliai. Iš miesto atsklinda galingas riaumojimas.

Jis nuleidžia galvą ir tvirčiau susisupa į paltą. Baigta, linkteli. Viskas baigta.

LONDONAS

Pirmas skyrius

Modė

1850-ŲJŲ SPALIS

Bum bum bum bum bum.

Modė Horton daužo kumščiu į poliruotą raudonmedį, garsą sugeria šaltas ir lygus koridoriaus marmuras. Jos krūtinė kiloja, nuo prakaito papūra tamsūs plaukai, susukti į kuodą ant sprando. Ji jaučia, kad oda drėgna ir kažkaip tarsi pernelyg apnuoginta prieš tuos išdidžius uniformuotus vyrus, dėbsančius iš aukštų portretų ant sienų. *Teptuko potėpiaais įamžinta puikybė*, dingteli jai. Ji priglaudžia ausį prie durų, įsiklauso.

Tyla.

Ji vėl padaužo negaišdama laiko apmąstymams apie išžulumą, prastas manieras ar vyraujančią įsitikinimą, kad moterims nederėtų lakstyti ir baladotis kumščiais į tokias duris kaip šios. Niekas neatsakė į jos užklausas. Kas jai beliko daryti?

Už durų kažkas sučeža, ir Modė akimirką vaizduojasi tuos viduje esančius vyrus, vilkinčius siuvinėtais mėlynais surdutais, įsigilinusius į sudulkėjusius žemėlapius ir vėjų diagramas, po vešliais pomaduotais ūsais tvirtai čiaupiančius cigarus.

BUM BUM BUM BUM BUM.

Kai karštligiškai ją besivejančio sargybinio žingsniai jau visai šalia, durys virsteli, ir siaurą plyšį užpildo prie jo palinkęs vyriškis sidabriniais plaukais ir išpurtusiu lyg rupūžės pagurkliu.

– Kas čia per triukšmas? – Ant vyro krūtinės žvitriai mirksi medaliai.

– Komisare... – vos atgaudamas kvapą prišoka sargybinis. – Ji prasprūdo pro mane. Bandžiau sulaikyti. Tik... man ne visai pavyko. Ji sakėsi esanti viena iš naujųjų tarnaičių!

– Gerai, gerai, Meisonai. Ramiai. Juk ne Bastiliją šturmuoja, ar ne? – Komisaras tingiai permeta akimis paprastus Modės rūbus. – Ir? – Pasišiaušę antakiai pakyla kone iki plaukų linijos. – Ko jums reikia?

Ji atkiša popierių su oficialiu Admiraliteto antspaudu.

– Aš Modė Horton, – prisistato. – Mano sesuo buvo Kons-tancija Horton, ir man reikia tiesos.

*

Iėjus į Admiraliteto valdybos posėdžių salę, gerklę tarsi skuduru užkiša. Trūksta oro, net galva apsvaigsta. Modė žengia atsargiai, kad neužkliūtų už kilimo, žiūrėdama, kaip seras Hankokas, Admiraliteto komisaras, kirtęs salę, atsisuka veidu į ją susinėręs ant krūtinės rankas. Tarp šių ažuolo plokštėmis išmuštų sienų visa slegia it švinas: įspūdingos lubos su išskobtais aštuonkampiais; jūriniai prietaisai tokie sudėtingi, kad atrodo kaip muziejaus eksponatai. Puošnų židinių rėmina raižiniai – inkarų, kardų, skeptrų ir teleskopų, o virš židinio atbrailos – didelis kaip skydas vėjarodžio ciferblatas, ant kurio nutapytas Britų salų žemėlapis. Plona balta strėlė įnirtingai plakasi rodydama šiaurės ir šiaurės vakarų kryptį.

Modė dirsteli į aukštus, vidstakčiais sudalytus langus, trokšdama bent gurkšnio šviežio oro. Tačiau per stiklą veržiasi tik vandeninga ryto šviesa užliedama ilgą poliruotą stalą, aplink kurį susėdę keletas baltaplaukių vyrų. Kai kurie iš smalsumo tiesiomis

nugaromis, pasitempę, kiti sudribę kaip lemūrai kone pusiaugula putniuose oda apmuštuose krėsluose, abejingi, sakytum, moteris, įsibrovusi į Admiraliteto valdybos posėdžių salę Vaitholo gatvėje, būtų toks pat įprastas dalykas kaip grindimis skuodžianti pelė.

– Panelė Horton čia dėl incidento „Taikdaryje“. Despajaus laive, ieškojusiame jūrų kelio. – Hankoko žodžiai dunksi lyg akmenys.

Išblyškęs klerkas paima plunksnakotį ir ima skrebeniti.

– Tačiau bijau, panele Horton, kad šia tema daugiau nėra ką pasakyti. – Komisaras blankiai žvelgia kažkur į grindis jai prie kojų. – Esu tikras, kad visos smulkmenos išdėstytos tame laiške... – atsainiai mosteli ranka, – kurį gavote iš sekretoriato.

Modė pavarto popieriaus lapą. Penkios šykščios kursyvu brūkštelėtos eilutės.

„Apgailestaudami pranešame“, „Nelaimingas atsitikimas“, „Pagarbiai.“

– Smulkmenos? – Balsas nuskamba kažkaip silpnai, krūtine užlieja karštis. – Su visa pagarba, šiame laiške nėra jokių smulkmenų, pone komisare. Tai tik bereikšmis formalus pranešimas.

Hankokas įtraukia žandus. Lemūrai niurnėdami muistosi krėsluose.

– Ką norite sužinoti, panele Horton? – Žodžiai lyg meduje išmirkyti.

Klerkas liaujasi skrebenęs ir iškelia plunksnakotį. Mirguliuoja paaukuoti žibintai, Modę gręžia tuzinas porų akių.

Ji lėtai įkvepia.

– Reikalauju, kad man būtų pranešta, kokiomis aplinkybėmis „Taikdaryje“ mirė mano sesuo. Reikalauju, kad man būtų paaiškinta, ką tiksliai reiškia tie žodžiai – „nelaimingas

atsitikimas“. – Atkišusi laišką, Modė tapnoja per jį pirštu, vildamasi, kad niekas nepastebi, kaip smarkiai tas pirštas virpa.

Ją užgavo tie du žodžiai. Kai prieš kelias savaites gavo laišką, iškankinta sielvarto ir trokštanti atsakymų, atplėšė jį ir akimis permetė kelias eilutes. Žvilgsnis užkliuvo už to daugiaprasmio termino, kuris gali apibūdinti daug įvairiausių istorijų.

Hankokas sunkiai atsidūsta.

– Arktyje tai gali reikšti daug dalykų, panele Horton. Ir nors man skaudu jus liūdinti, per tokias ambicingas ekspedicijas nutinka nemažai nelaimių. Kaip jūs tikriausiai ir pati įsivaizduojate.

Modė norėtų nuplėšti tą bjaurų, pašaipų vypsni jam nuo veido.

– Tolimoji Šiaurė – nesvetingas kraštas, – tęsia komisaras. – Tenykštės aplinkos sąlygos silpnesnius žmones gali tiesiog... – Jis vėl sumosikuoja ranka; Modė supranta, kad sakydamas „silpnesnius žmones“ jis turi galvoje moteris. – Gali tiesiog... palaužti. Štai kodėl mes neleidžiame moterims plaukioti mūsų laivais, panele Horton.

Ir dar dėl to, kad negalima pasitikėti įgulomis, kurias sudaro vien vyrai.

– Be to, kažin ar turėčiau priminti, kad jūsų sesuo visų pirma iš viso neturėjo atsidurti „Taikdaryje“. Ji apgaule gavo gultą tame laive – sulaužiusi taisykles, nepaisydama nuostatų, jau nekalbant, kad paniekino šimtus metų gyvuojančias jūrininkystės tradicijas, jos istoriją. Taigi, Admiralitetui, kaip, neabejoju, sutiksite, vargu ar gali būti verčiama kaltė dėl to, kas tos kelionės metu nutiko jūsų seseriai. – Vyriškis atrodo tiksliai žinąs, su kuo ji sutiksianti, o su kuo ne.

– Koks buvo tas nelaimingas atsitikimas? – Modė nesiileis išblaškoma pompastiškų postringavimų ir pasenusių sampratų, kad į nutrūktgalviškus nuotykius jūrosna gali leistis tik

vyrui. – Būkite toks malonus, komisare. Aš jūsų dar kartą prašau suteikti man daugiau žinių apie tą įvykį. – Aštriai nudiegia žandikaulį; Modė susivokia pernelyg stipriai sukandusi dantis.

Hankokas paniekinamai suparpia ir purto galvą; kaip žmogus, žinantis atsakymą į užduotą klausimą, purto gerokai per ilgai. Dar išleidžia kelis bereikšmius „e“ ir „a“, tada nuduria akis į stalą. Gyslotas vyras, stebeilydamas per pensnė, tyrinėja savo taurės turinį. Kitas kuo atidžiausiai apžiūrinėja lubų plokštes.

– Aš neturiu teisės...

– Ji buvo mano sesuo! – Modės balsas skardžiai nuaidi, atsimušęs į raižyto krištolo salės puošmenas.

Vyrai visi vieningai aikteli. Modė bemat susizgrimba padariusi klaidą.

– Panele Horton, – kapotai išdaužia komisaras, o jo akys baugiai išsprogusios, – nesu susipažinęs su kiekvienos mirties svetimuose vandenyse smulkmenomis. Kaip galite suprasti, jų nemažai, o aš turiu ir svarbesnių reikalų, kuo užimti galvą. Ir ne menkiausias iš jų – vadovauti visos šalies jūrų operacijoms.

– kažkas ten nutiko. – Modė buvo prisakiusi sau, jog nesileis užvaldoma isterijos. Dabar privalo pasistengti neprarasti savitvardos. – Nutiko tai, ko jūs man nesakote, *niekam* nesakote, bet manęs neatsikratysite dviem žodžiais, parinktais Admiralitetui siekiant išvengti atsakomybės.

Hankokas sausai nusišypso. Ji perspaudė.

– Panele Horton, turėsiu primygtinai paprašyti jūsų...

– Kodėl nėra kūno?

Hankokas gestu parodo sargybiniui, kad panelės apsilankymas baigtas.

– Kodėl negalėjome jos palaidoti? Kas atliko skrodimą?

– Man regis, iššvaistėte daug mūsų laiko. Geros dienos.

Vyrai prie stalo krenkščia. Ponas Pensnė, brūkstelėjęs per švitrinio popieriaus skiautėlę, užžiebia siera dvokiantį degtuką, prisideda cigarą ir užsitraukęs didingai išpučia dūmus.

Modė pajunta rūgštų skonį burnoje. Per salę prie jos žirgluoja sargybinis. Ne. Ji vylėsi savo pasirodymu priversianti juos praregėti, kad tas „nelaimingas atsitikimas“ pareikalavo jaunos moters gyvybės, kad tuo laišku šeimai buvo pranešta apie artimo žmogaus mirtį, ir tuomet jie *bent ką nors* jai pasakys.

– Aš išsiaiškinsiu, – pagrasina ji, o sargybinis čiumpa ją už peties. – Aš sužinosiu, kas nutiko, net jei reikės susirasti visą laivo įgulą. Ar... kapitoną Despajų. – Stiprios rankos šiurkščiai stumteli ją prie durų. – Ar bet ką, kas turės pakankamai padorumo papasakoti, kaip ir kodėl mirė mano sesuo.

– Jūsų valia, panele Horton. – Hankokas susiranda krėslą, atsisėda, atsišloša.

Sargybiniui staigiu trūktelėjimu atidarius duris, koridorium išsirango kelios melsvos cigarų dūmų garbanėlės. Vyriškis neatlaisvina gniaužtų, kol juodu nenusileidžia keliais įvijiniais laiptakiais, kur sargybinis smagiai išgrūda ją į kiemą. Modė apsiskaito kaip tik tą akimirką, kai patenkintos dunksteli uždaromos dvivėrės durys. Jos pečiai nusvyra, ji leidžia sau užversti galvą į dangų. Ten plaukia debesys, niūrūs kaip jos nuotaika, pritvinkę drėgmės, ir Modė stengiasi sulaikyti iš krūtinės besiveržiantį kūkčiojimą.

Jai reikia veikti. Nepasiduoti jausmams. Tai *ji* visuomet sukurpdavo planą, rasdavo sprendimą. Ašaros čia nepadės.

Modė ištiesia nugarą, susiglosto sijonus ir, perėjusi kiemą, žengia į judrią gatvę, kur pro šalį rieda kebai ir vaikštinėja komersantai. Jai už nugaros sutrepsi atbėgančio žmogaus žingsniai, ir Modė sustoja it įbesta.

– Panele Horton! – Ją šaukia. – Panele Horton!

Modė užsimerkusi apsisuka, pasiruošia laukiantiems nemalonumams.

Bet nieko neįvyksta.

Atsimerkusi sumirksi. Priešais ją stovi klerkas iš posėdžių salės, tas pats, kuris protokolavo susirinkimo eigą. Jo blyškioje odoje lyg upės žemėlapyje mėlynuoja kraujagyslės.

Vyriškis dirsteli sau per petį ir atsargiai žengia artyn, vos vos kryptelėjęs galva, rodo jai eiti į šalutinę gatvelę.

– Nemanau. – Modė nepratusi sukti į tamsius skersgatvius su nepažįstamais vyrais. – Ko norėjote?

– Panele Horton, užtikrinu – jums niekas negresia, – dabar jau su įkarščiu paragina klerkas. – Tik nenoriu, kad mus pamatytų.

Smalsumas įveikia atsargumą, ir Modė nuseka paskui vyriškį į tykų skersgatvį, kur po praėjusios nakties žliūgso bjaurūs klanai, o sienos gausiai apėjusios kerpėmis.

Klerkas išsilenkia į gatvę, pasižiūri į vieną, į kitą pusę, tada atsitiesia.

Jo kūnas nejaukiai per arti; į marškinių rankoves įsigėrę anų ponų cigarų dūmai. Modė žengteli atbula, stebi, kaip nerimastingai į šalis šaudo blukios vyriškio akys. Tikriausiai ir ji turėtų nervintis, bet vargu ar šis liesas kaip gyvalazdė vyras įstengtų ką nors nuskriausti.

– Panele Horton, – prabyla jis judindamas tik pusę burnos, tarsi juos stebėtų kas nors, mokantis skaityti iš lūpų, – atleiskite už tokį nederamą elgesį, bet manau, turiu tai, ką jūs labai norėtumėte pamatyti.

O, vargeli. Ko gero, jai visgi derėjo būti atsargesnei.

– Tai dėl „Taikdario“, – skubiai išmikčioja jis. – Dėl to, kas nutiko jūsų seseriai.

Jos viduje ūmai tarsi nušvinta. Modė linksi svaigstančia galva, stverdamasi vilties, kad kankinanti nežinia pagaliau pasibaigs. Bet staiga sustingsta.

– Kas jūs? – atžariai klausia. – Kodėl norite man padėti?

O dar svarbiau – iš kur jai žinoti, kad gali šiuo žmogumi pasitikėti? Jį galėjo pasiųsti Hankokas, ką nors įdavęs jai suklaidinti, kad ji kartą ir visiems laikams liautųsi klausinėjusi.

– Esu Fransis Hartas, Admiraliteto sekretoriato klerkas. – Jis lukteli atsakymo, o nesulaukęs taria: – Aš viską užrašau. – Vyrishkis pasitaiso apykaklę. – Pastaruosius kelerius metus man teko didžiulis nemalonumas dirbti komisarui ir jo pavaldiniams.

Modė atidžiai tyrinėja jo veidą. Vyras atrodo ne daug vyresnis už ją, – o jai dvidešimt penkeri, – kita vertus, jo akys kažkokios labai senos. Praradusios viltį.

– Suprantama, jūs nežinote, ar galite manimi pasitikėti. Galite tik viltis, jog neturiu jokių blogų kėslių, o aš jus patikinu, kad neturiu. – Jo juokas primena lojimą. – Na, tikriausiai, jei ir turėčiau, neprisipažinčiau. Bet jaučiu, kad jūs beviltiškai trokštate sužinoti tiesą, ir esu beveik tikras, kad dėl to ryšitės surizikuoti.

Ją erzina, kad jis tariasi ją pažįstęs, o dar labiau erzina tai, kad yra, be abejo, teisuus. Klerkas vėl apsidairo. Vos už kelių jardų nuo jų užuoglaudos gatvė srūva karietos ir dviračiai vežimaičiai.

– Todėl jūs susitiksime su manimi. Štai čia.

Jis paduoda jai kortelę. Užmetusi akį, Modė perskaito jai nežinomos įstaigos pavadinimą.

– Penktadienį vakare, – sako vyriškis. – Septintą valandą. Vilkėkite ką nors neįsimenančio. Šitai puikiai tiks. – Jis parodo į jos pilką medvilninę suknelę, linkeli ir apsisuka eiti.

– Palaukit! – pašaukia Modė.

Vyriškis grįžteli, jam virš galvos nerangiai suplaka sparnais varna.

– Ko galiu tikėtis? Jei ateisiu. Jeigu jau turiu atvykti ir susitikti su jumis, gal galite bent pasakyti, ką gausiu?

Širdis akimirką liaujasi plakusi, vyro veide blyksteli ryžtas.

– Žinutę nuo sesers, – atsako jis ir žengia į pagrindinės gatvės bruzdesį.

Antras skyrius

Dar būdama maža, Modė suprato turinti uoslę vaistams. Jiedvi su seseria miegodavo kambarėlyje už vaistinės, kuri tiesiog per siūles plyšdavo nuo kvapų: mediena padvelkdavo anyžių aliejus, aitriai migdolais tvokstelėdavo benzaldehidas. Modės talentas labiausiai praversdavo skirstant ir rūšiuojant: vos sykį įkvėpusi, ji atskirdavo indelį su talko milteliais nuo indelio su trintais sepijos kaulais, sakingą mirą nuo klampaus spermaceto tepalo ir viskam rasdavo tinkamiausią vietą lentynose. Modė buvo atsargus vaikas, linkęs į tvarką, besirūpinantis saugumu. Jei iš buteliuko be užrašo ištekėdavo koks skystis, ji mikliai nustatydavo, kas tai per substancija, ir patardavo, kokių priemonių imtis, kad niekas vaistinėje nenukentėtų.

Tą išskirtinę uoslę, žinoma, paveldėjo iš senelio. O tai reiškė, kad mažai kas likdavo jos nepastebėta. Tai reiškė, kad paprastai ji gebėdavo perprasti, kada kas nors – daiktas ar žmogus – apsimeta tuo, kuo nėra.

Dabar ji bando apsispręsti, ką manyti apie Fransį Hartą.

Žinutė nuo sesers. Ką, po galais, jis turėjo galvoje? Konsultacijos nebėra; ji neparplaukė su „Taikdariu“. Ilgai užtruks, kol Modė su tuo susitaukė. Ir vis dėlto. Štai jie – ploni vilties

čiuptuvėliai, lėtai rangydamiesi skverbiasi į vidų. Ar gali taip būti? Negi istorija dar nebaigta? Sesuo sykį jau apkvailino visą vyrų pilną laivą. Kas dabar pasakys, kad ji nenusitrenkė į kitą pasaulio kraštą? Kad nesiurbčioja viskio, pasivadynusi kitu vardu, ir nesijuokia iš jų visų, susikūrusi naują gyvenimą, maudydamasi ištaigoje ir turtuose?

Hartas pakvietė susitikti penktadienį. Liko keturios dienos. Ji iš proto išsikraustys belaukdama. Teks kažkur kitur nukreipti mintis, į kitų kelių, kitų sprendimų paieškas. Taip. Pirmiausia išsiaiškins, kas buvo „Taikdario“ įgulos nariai ir kur jie apsistoję, pradės nuo laivo gydytojo – juk jis bus paskutinis žmogus, matęs sesers kūną. O čia be senelio pagalbos neapsieisi.

Išsiveržęs pro vitrinos orlaides, skleidžiasi piperonalio dvelksmas – kvepia gėlėmis, tiksliau, hiacintais. Aromatas apsiaučia parauktus, veidą gaubiančius po smakru surišamo gobtuvo kraštus, įsisuka į plaukus, nusėda į odos poras. Žaizdas gydantis *kvapas*, pagalvoja Modė.

Iškaba virš vitrinos skelbia: HENRIS HORTONAS, VAISTININKAS, o apačioje, po iškaba, Modei mirksi atvaizdas, kurį išvydus kojos tarsi įauga į žemę. Šiurpu, kai žiūri į save, o matai visai kitą žmogų. Tas veidas – lyg kokio burtininko užkerėtas: nepalaužiamas sukąsto žandikaulio ryžtas, žvilgsnio plienas, kurie – Modė žino – priklauso ne jai. O prisimerkusi gali išryškinti ir daugiau smulkių, pasislėpusių detalių: nežymų randą virš dešinio antakio, kadaise nuskilusį dantį, pūpsantį po apatine lūpa. Atspindys toks panašus į *jq*, į Konstanciją, kad Modė kone tikisi, jog jis atgis ir nužengs nuo vitrinos stiklo. Tačiau nieko panašaus nenutinka, tik vaistinės viduje kažkas su trenksmu sudūžta. Atvaizdas išstirpsta, ir Modė krūptelėjusi atsipeikėja.

– Seneli?

Ji puola prie durų. Viduje, kaip visuomet, vėsi prieblanda. Iš galinio kambarėlio sklinda tylus murmesys, lydimas šluotos brūkšėjimo ir stiklo šukių žvangesio. Modei atlėgsta širdis. Ji užverčia akis į lubas ir nusišypso. Senelis – puikus vaistininkas, bet gyva bėda, kai turi reikalų su palaidais įrankiais ir indais. Aplink Modę mirksi kelios apvarvėjusios žvakės, įstrigusios jų metamuose šviesos pluoštuose plevena blizgios dulkelės. Oras drėgnas, atsiduoda siera, lentynos apkarstytos vaivorykštės spalvomis mirguliuojančiais senų voratinklių nėriniais. Didelėje spintelėje išsirikiavęs spalvotų buteliukų paradas – nuo kobalto mėlynos ir rudos iki ryškios, nerimą keliančios žalios. Už spintelės stovi tvirtos svarstyklės, šalia – žalvarinė piesta su grūstuvu. Tinktūrų spaudyklė dunkso viršum piliulių sukimo lentų, kamščių spaus-tuvų ir lyg pailgos sidabrinės žuvelės suguldytų skalpelių. Čia visuomet šitaip, galvoja Modė, visi paviršiai kuo nors nukrauti: tualetiniais muilais, sirupais dygstantiems dantukams, milteliais nuo neuralgijos, vaistais nuo pelkių karštinės. Etiketės ji, aišku, žino atmintinai, užsimerkusi gali visas išvardyti: strichnino sul-fatas, barškuolės taukai, geležies ir arseno rūgštis. Ant prekystalio guli šūsnis receptų. Ji vieną paima ir skaito keverzonę, supranta-mą dabar jau tik jai ir seneliui:

Tincturae jalaep, 3ss.; Magnesia sulphatim 3ij.; Infusi sen-nae, 2/3 iss.; misce fiat haustus cras manae sumendus.

Paprasti laisvinamieji.

Nuverčiamas dar kažkoks stiklinis indas. Pasigirsta šlapias kosulys, tada keli burbtelėti keiksmi, ir iš vaistinės gilumų, plačiai brūkstelėdamas šluota, išnyra senasis vaistininkas. Jis atrodo minkšto būdo, nors yra liesas ir diržingas, tiesiog skęsta plačiuose

dryžuotuose marškiniuose, liaunas kaklas kyšo iš parištos kaklaskarės. Akys blausios kaip užsistovėjęs tvenkinio vanduo.

– Tai grįžai. Ačiū Viešpačiui, – ir jis juokais persižegnoja. – Jau įsivaizdavau, kaip reikės traukti tave iš Niugeito kameros.

Modė priėjusi atsistoja šalia senelio. Įkvepia jo kvapo – medžio drožlių ir išsivadėjusio dūmo.

Čia, vaistinėje, yra ir vaiduoklių. Širdgėlos šmėklų, tykančių šešėliuose ir pasiruošusių pulti. Jas gali iškviesti paprasčiausi kasdieniai veiksmai ir įvykiai: atidarius stiklainį pasklidęs Konstancijos mėgtas aromatas, skimbtelėjęs durų varpelis, pranešantis apie užėjusį klientą, kuris klausinės apie seserį. „Kurgi ji dingusi visą šį laiką?“ – neatstoja jie.

Seserys čia užaugo stebėdamos dirbantį senelį – tie vaizdai jas užburdavo. Mergaitės žiūrėdavo, kaip kruopščiai jis gamina piliules: kaip plaštakos suvytusią oda kočioja pastą į dešrelę, paguldo ant žalvarinės lentos su grioveliais ir stumdo volelį pirmyn atgal, kol piliulių ritinėliai sukrenta į švarų surinkimo padėklą apačioje. Jos žiūrėdavo, kaip jis naršo po savo vaistų spintelę, po medinius jos stalčiukus su blizgančiomis pavadinimų plokštelėmis, rankenelių bumbulais ir viduje slypinčiomis paslaptimis. Iš pradžių, kai Konstancijai buvo aštuoneri, o Modėi dešimt, abi ką tik netekusios tėvų, mirusių nuo karštinės, jiedvi stebėdavo baugščiai, pasislėpusios lyg pelės po suolais ar susirangiusios po prekystaliu. Nejučia susiimdavo už rankučių, sunerdavo pirštus, kai vaistinę užplūsdavo keistas amoniako ir smilkalinių bosvelijų aliejaus dvokas. O viršum jų stropiai triūsdavo senelis, suėmęs save į nagą, žinodamas, kad turi tęsti darbą, nesiblaškyti, tik taip nesubirs sielvarto sulaužyti kaulai. Vėliau, būdamos devynerių ir vienuolikos metų mergaitės, suradusios drąsos išlįsti, stoviniuodavo netoli senelio darbatalio,

čiulpdamos rankogalius ir neatitraukdamos išplėstų akių nuo senelio vartomos oda įrištos farmakopėjos. Įpusėjus dar vieniems metams, jos jau gebėjo perskaityti receptus ir išduoti pirkėjams paprasčiausius vaistus.

Henrio klientai priprato prie vaistinėje besisukiojančių mergaičių, kai kurie užsukdavo vien tam, kad jas pamatytų, paprašydavo atnešti sliekų tepalo ir amžinųjų piliulių*.

Henris Hortonas dukraitės mokė, kad pasaulis sudarytas iš dviejų dalykų: mokslo ir meno. Modei labiau patiko mokslo pasakojamos istorijos, racionali, metodiška piliulių ir mikstūrų prigimtis: opijus, sumaišytas su chloroformu ir kanapėmis, nuslopins kosulį, o jei pakankamai ilgai garindama valys dribsnį akmens anglių deguto, jis virs karbolio rūgštimi. Taisyklės, skaičiavimai, pavojų įvertinimas ir visa, kas susiję su aiškia tvarka, jai labai tiko. Konstancija vadino ją nuoboda, šaipėsi iš manieringo sesers būdo. Konstancija gyveno pasaulio grožiu, reginiais. Taip, kaip vario chloridas, palaikytas virš ugnies, užsiplieskia ryškiai mėlyna liepsna.

Dabar Modė padeda galvą seneliui ant peties.

– Tebesu laisva, – pareiškia ji, – bet man reikia tavo pagalbos. – Pakelia galvą, pasuka ją į senelį. – Sugalvojau planą.

– A! Planą. – Jis paima grūstuvą ir pabaksnoja žalius, į kreidą panašius miltelius.

– Turiu parašyti laivo gydytojui, – paaiškina Modė nekreipdama dėmesio į kilstelėtus antakius.

* Amžinosiomis vadintos iš stibio pagamintos piliulės žarnynui valyti. Nuryta tokia piliulė pereidavo virškinimo traktu, o paskui būdavo susigražinama pakartotiniam naudojimui.

Ji žino, kad anksčiau senelis tiekdamo vaistus karinio jūrų laivyno laivams, jų gydytojai kone kas savaitę, prieš pakeliant bures, užsukdavo pasipildyti savo skrynių. Konstancija visa nušvisdavo jiems užėjus, sekiodavo iš paskos po vaistinę tampydama už surdutų uodegų, klausinėdama, kur plauks jų laivai. Į pačias pragarų gelmes, juokaudavo šie, o Konstancija teiraudavosi, ar, jų manymu, ilgai užtruksiantys, kol ten nukaks.

– Juk jis turėjo atlikti skrodimą, ar ne? – klausia Modė. – Apžiūrėti kūną? Jeigu surasime gydytoją, gal įkalbėsime jį parodyti mums ataskaitą ir ką nors sužinosime.

Pasilenkusi ji pasiremia alkūnėmis ant prekystalio vos vos siūbuodama į šonus. Henris įbeda grūstuvą į kreidą, piesta nepatenkinta žvygteli.

– Man tik reikia žinoti, kas tas gydytojas ir kaip perduoti jam žinią.

Dukraitė su seneliu persimeta neryžtingais žvilgsniais.

Juodu buvo kartu, kai sužinojo apie Konstancijos mirtį. Modė tebeprisimena tą akimirką, tą grynai fizinį skausmą. Jausmą, kaip linksta kojos.

Konstancijos išvis neturėjo būti tame laive. Modė dažnai apie tai pagalvoja. Bet ji vis tiek ten įsigavo, nes buvo užsispyrusi karštagalvė, be to, bent jau Modės nuomone, ją vedė klaidingai suprastas garbės jausmas. „Taikdarys“ į tolimą laukinės Arkties šiaurę plukdė vyrus, kurie turėjo ieškoti pradingusio britų tyrinėtojo sero Džono Franklino. Visgi laivas plukdė ne vien vyrus. Juk juo plaukė ir jos sesuo. Konstancija nebūtų gavusi gulto laive, jei ne apgaulė. Rankų miklumas. Užsiplieskusi ryškiai mėlyna liepsna.

Išeidama Konstancija paliko raštelį, kuriame meldė Modės jos nieieškoti, ir Modei prireikė kiekvieno lašelio stiprybės, kad

nepasileistų tekina į uostą, neištemptų sesers iš to laivo ir nepar-sivarytų namo. Bet reikėjo leisti Konstancijai pačiai nusitiesti sau kelią ir mokytis iš savo klaidų. Tačiau, šitaip paleidžiant seserį, atrodė, kad miršta ir dalelė Modės.

Praėjus kiek daugiau nei metams nuo kelionės pradžios, žmonės sužinojo, kad „Taikdario“ pastangų Arktyje nevainikavo sėkmė. Apie tai tą vasarą rašė visi laikraščiai: kaip laivas, išalęs Šiaurės vakarų jūrų kelio lede ir užstrigęs keliems mėnesiams, sueižėjo ir kaip jam tenka šlubuoti atgal į Londoną be Franklino, be Franklino vyrų ir neradus tose vietovėse jokio laivais įveikiamo jūrų kelio iš Atlanto į Ramųjį vandenyną. Nenuplaunama nesėk-mės gėda. Be jokių abejonių. Bet laivas pagaliau plaukė namo, o jame – sveika ir gyva Konstancija. Bent jau Modė taip manė.

Modei galva sukosi iš džiaugsmo, kone negera darėsi iš jau-dulio. Savaičių savaites ji kankinosi laukdama vaistinėje, svars-tydama, ar atpažins seserį, kai galiausiai ją pamatys. Konstancija bus trumpais plaukais, jūroje sutvirtėjusiomis rankomis bei ko-jomis, ilgiau nei metus vilkėjusi vyriškus rūbus. Regėjusi tokių dalykų, kokių Modė nė įsivaizduoti negali. Nuožmius ledynų lokius, atvirą vandenyną, akinančias garsiosios *aurora borealis* šviesas.

Kai išaušo toji diena, ir laivo burės, plačios kaip drakono sparnai, perplėšė horizontą ties Vulviču, per susirinkusią minią nuribuliavo atsargus murmesys. Sugrįžimas ne šlovingas, bet žmonės vis tiek atkako pasitikti savo mylimų artimųjų, pasvei-kinti jų parsiradus namo, sušildyti pavargusius, Arktyje išalusius jų kaulus. Modė su Henriu žiūrėjo per gerklę lipančiomis širdi-mis, kaip laivas neskubėdamas švartuojasi, kaip nuo denio mo-juoja vyrai. Kai kurie jūreiviai, susitelkę kaip skruzdėlės kareiviai, skubėjo tvirtinti lynus ir tvarkyti bures. Modė, įtempusi akis,

naršė po denyje susirinkusius įgulos narius, ieškodama jungos su ryškiai mėlynomis jos sesers akimis. Vylėsi, kad Konstanciją, net apsirengusią kaip vaikiną, atpažins iš judesių, iš laikysenos, iš visos jos esybės.

Iš pradžių jos neišvydusi nesijaudino. Likę įgulos nariai bus triumfo, manė ji, ruošia įrangą, rūšiuoja atsargas. Galiausiai dunkstelėjo trapas, ir iš laivo žabtų ėmė srūti vyrai: sveikinosi su mylimomis moterimis, ėmė ant rankų papūstažandžius vaikus ar tiesiog su niūriu atkaklumu skynėsi kelią prie viešnamių ir smuklių, išsirikavusių palei krantinę. Vieną akimirką Henris susidūrė su Mode akimis ir nusišypsojo. Ir tuomet ją nukrėtė šiurpas. Ji, niekuomet nepamirš tos šypsenos – geraširdiškai apsimestinės.

– Džekas Oldridžas? – Ji prisiminė vardą ir pavardę, kuriuos sesuo brūkstelėjo savo paliktame raštelyje. – Kur galėčiau rasti Džeką Oldridžą? – klausinėjo ji.

Jos balselis tarp plačiapečių jūreivių skambėjo taip skystai. Dauguma nekreipė į ją dėmesio, bet kai kurie nesuskubdavo nuleisti pakeltų antakių. Pro šalį plumpino laivo vadovybė ir eiliniai jūreiviai. Kai kurie nešėsi skrynias su savo manta, kiti rideno statines, vieno pečius svarino kažkas panašaus į iltį, gal dramblio. Jos akys susidūrė su vieno nelaimėlio, netekusio nosies galiuko, akimis.

– Džekas Oldridžas? Ar matėt jį? Džekas Oldridžas. Junga. – Paskutinius žodžius ji iškvarkė jau tik valios pastangomis.

Jūreivis sumirksėjo ir, nusiėmęs kepurę, nuleido galvą.

– Žiū! – Senelis buvo nukreipęs akis į trapą.

Jo viršuje stovėjo aukštas vyras mėlynos ir auksinės spalvų surdutu ir sveikino minią it koks karalius.

– Despajus, – ištarė Henris. Karinio jūrų laivyno kapitonus jis atpažindavo iš karto.

Modė stengėsi numaldyti silpną, bet šaižų zvimbimą ausyse. Prasidėjęs nuo nemaloniai aukšto tono, jis vis garsėjo ir sulig kiekviena sekunde darėsi vis nepakenčiamesnis. Sunkiai nurijusi seiles, ji įsitvėrė seneliui į ranką, o šis nutempė ją per minią neatitraukdamas žvilgsnio nuo to švytinčio mėlynos ir auksinės spalvų surduto.

Nardydami tarp žmonių, jie išniro prie plūduriuojančios prieplaukos, ant kurios buvo nuleistas trapas, kaip tik tuo metu, kai kapitonas Despajus pradėjo savo iškilmingą eiseną kranto link. Iš šonų jam žygiavo nosis užrietę stiuardai. Vienas iš jų – ir tai užmačius Modės paširdžiai susigniaužė į kietą it akmuo gniu-tulą – nešė krūvelę tvarkingai sulankstytų drabužių.

– Kapitone Despajau, – pašaukė senelis, kai kapitonas su palyda pasiekė trapo apačią.

Vyras atgręžė jų pusėn negailestingų orų nugremžtą veidą. Jo nosis – Modė iki šiol pamena – buvo plati lyg pusiau perpjautas grybas. Skruostų oda raudona ir įdiržusi.

– Taip, sveiki! Ačiū už tokį šiltą sutikimą. Sveiki. Sveiki. – Despajus drožė pro šalį tolyn, mojuodamas dėmesio nevertai miniai.

– Mes ieškome Džeko Oldridžo, – užkimusiu balsu išrėkė Modė, ir juodu su seneliu pamatė, kaip Despajus sustojo, uždėjo delną stiuardui ant žasto, kad tas irgi sustotų.

Tuomet vyrai iš laivo visi vienu sykiu atsisuko. Tarsi mikli ranka nubraukė išdidžias, pasipūtusias minas, jų vietoje radosi liūdesio iškreipti veidai.

– Pakartokite vardą, prašau, – maloniai nurodė Despajus.

– Džekas, – Modė beveik šnibždėjo. – Džekas Oldridžas.

Ji norėjo rėkte išrėkti tikrąjį sesers vardą. *Konstancija. Konstancija. Konstancija Horton. Ji geresnė už bet kuri iš jūsų. Kur ji?*

Despajus prismeigė ją keistu žvilgsniu. *Ar jis žino?* – toptelėjo Modei. *Ar jis žino, kad Džekas – visai ne Džekas, o Konstancija?* Ji mažne tikėjosi, kad kapitonas plačiai išsišieps ir pareikš, kad jos sesuo meistriškai juos visus apkvailino. Tai sukurta mergiotė. Kokia vaidyba. Kokia išmonė. Medalis jai už gudrumą.

Bet stiuardas kapitonui už nugaros, tas, nešinas drabužiais, kostelėjęs žengė į priekį.

– Didžiai apgailestaujame.

Ir to pakako.

Modės pasaulis subyrėjo į šipulius.